

STOCKHOLMS BLODBAD

URPREMIÄR 17 SEPT

AV LUCAS SVENSSON OCH MOQI SIMON TROLIN

PÅ HIPP

MUN
GOP
ARK

MALMÖ STADSTEATER

MALMOSTADSTEATER.SE

STOCKHOLMS BLODBAD

Av Lucas Svensson och Moqi Simon Trolin

URPREMIÄR PÅ HIPP 17 SEPTEMBER 2016

KRISTIAN II

Kristian Holm Joensen

DANSKE MACHIAVELLI

Christine Albeck Børge

JÖRGEN HOMUTH

Johannes Wanselow

DANSKARNA

Christine Albeck Børge, Marie Tourell Söderberg,
Jesper Riefensthal, Jannie Faurischou

SVENSKARNA

Josefin Iziarno, Hans-Peter Edh, Li Brådhe, Mattias Linderoth, Elin Rusk

MUSIKER

Hanna Englund, Jonas Munck Hansen, Sune Skuldbøl Vraa Nielsen

Förlag Colombine Teaterförlag

Text Lucas Svensson

Översättning Johanne Lykke Holm

Regi Moqi Simon Trolin

Scenografi, kostym, videodesign Bård Lie Thorbjørnsen

Ljus Sven-Erik Andersson

Musikkomposition och arrangemang Jonas Munck Hansen

Medarrangörer Hanna Englund, Sune Skuldbøl Vraa Nielsen

Koreografi Esa Alanne

Mask Åsa Trulsson

**STOCKHOLMS BLODBAD ÄR ETT SAMARBETE MELLAN
MALMÖ STADSTEATER OCH MUNGO PARK**

LI BRÅDHE

CHRISTINE ALBECK BØRGE

HANS-PETER EDH

JANNIE FAURISCHOU

JOSEFIN IZIARNO

KRISTIAN HOLM JOENSEN

MATTIAS LINDEROTH

JESPER RIEFENSTAHL

ELIN RUSK

MARIE TOURELL SÖDERBERG

JOHANNES WANSELOW

JONAS MUNCK HANSEN

HANNA ENGLUND

SUNE SKULDBØL VRAA NIELSEN

Föreställningen som ni ser i dag har sin början för 2,5 år sedan. Då fick Lucas Svensson och jag själv frågan om vi ville göra något på temat Stockholms blodbad på en teater som heter Mungo Park och ligger en halvtimme utanför Köpenhamn. På denna lilla ensembleteater har man ett skådespelarstyrt koncept som kallas Mungo Lab, en slags utvecklingsenhet av nya föreställningar som bygger på lust, mod och kort reptid. I detta fall så kort som en dag, varefter man spelar för publik samma kväll. Lucas och jag tyckte det lät som en spännande utgångspunkt. Vi ville i så fall att svenskarna skulle spelas av svenskar och danskarna av danskar, så vi kontaktade Malmö Stadsteater. Och därför spelas föreställningen just här, just idag. I en betydligt större och genomarbetad utgåva.

Vi har intresserat oss för hur vi relaterar till handlingen idag, snart 500 år senare. Vilka associationer det ger till vår värld, till krig, till extrema övergrepp på människor och nationer i nationens, religionens eller rädsans namn. Hur relationen mellan nationerna Sverige och Danmark ser ut, vilka fördomar vi har om varandra, och hur debattklimatet egentligen ser ut mellan oss. Men kanske allra mest att en stor historisk händelse är ett samspel av enormt många faktorer och att en utlösande faktor, droppen som får bågaren att rinna över, gnistan som tändar luntan och får bomben att brisera, kanske också är en rad tillfälligheter. Att det också har drabbat oss. Vi som lever i det fredligaste och mest civiliserade av världens hörn... Vi vill vandra mellan historia och att det blir snabbt och jäkligt kul att följa vägen mot något fruktansvärt. En blodig komedi.

"Mellan lagen och djuret lever civilisationen"... men vet vi säkert när gränsen passeras? Stockholms blodbad är ingalunda en isolerad företeelse, utan en del av mänsklighetens historia. Kan det verkligen hända oss?

Have a bloody night!

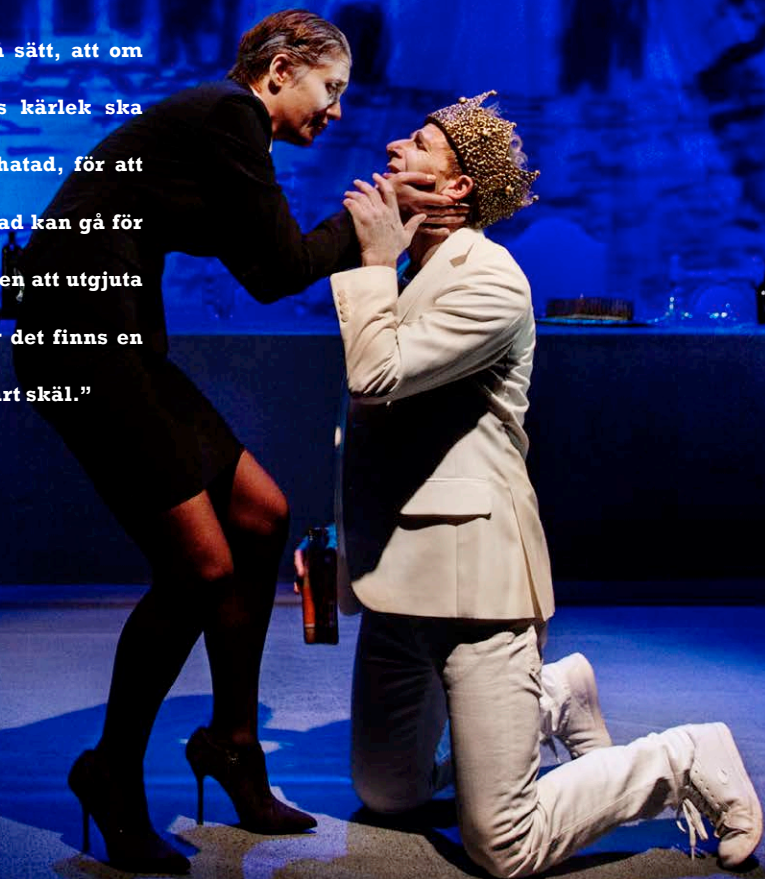
Moqi

”Frågan är om det är bättre för en furste att vara älskad än fruktad eller om det är bättre att vara fruktad än älskad. Man kan svara att man vill vara både det ena och det andra, men eftersom det är svårt att förena båda delarna är det mycket säkrare att vara fruktad än älskad, om man måste vara ettdera. Ty om människorna kan man i allmänhet säga att de är otacksamma, flyktiga och hycklande. Den furste som helt förlitar sig på deras ord, går under. En furste bör göra sig fruktad på så sätt, att om han inte förvärvar folkets kärlek ska han dock undvika att bli hatad, för att vara fruktad, men inte hatad kan gå för sig. När han dock är tvungen att utgjuta blod bör han göra det, när det finns en passande ursäkt och ett klart skäl.”

ur Fursten av Machiavelli (1532)

Idéen til at dramatisere det Stockholmske blodbad opstod for to år siden på teatret Mungo Park i København. Vi ønskede at arbejde med historien, og vi ønskede at indgå et samarbejde med svenske teaterfolk.

Formatet var vores såkaldte Mungo Lab, som jeg leder. En udviklingsplatform, hvor vi tester nye idéer og arbejdsformer og spiller for et publikum efter meget kort prøvetid.

Da både Moqi Simon Trolin og Lucas Svensson er svenskere, som bor i Danmark, var det nærliggende at spørge dem, om de havde lyst til at skrive og instruere. Det ville de gerne, og vi lavede så sammen med Mungo Parks ensemble og fire skuespillere fra Göteborg en version af det Stockholmske blodbad på Ävenyt i København. Det var en workshop på en enkelt dag med visning for publikum om aftenen, og det er ud fra denne visning, at Moqi og Lucas nu har arbejdet videre med materialet.

Jeg er meget glad for, at idéen har fået mulighed for at blive videreudviklet som et samarbejde mellem Mungo Park og Malmö Stadsteater. For dengang for to år siden havde vi en helt klar følelse af, at her var der virkelig noget, der var værd at dykke ned i. Og det har vist sig at holde stik. God fornøjelse.

*Christine Albeck Børge,
Ledare för Mungo Lab*

NÄR STOCKHOLMS GATOR FÄRGADES RÖDA AV BLOD

AV **DICK HARRISON**, PROFESSOR I HISTORIA VID LUNDS UNIVERSITET

På onsdagen den 7 november 1520 gav den nykrönte kung Kristian II order om att portarna till Stockholms slott skulle stängas och låsas. Riksrådet hade samlats till överläggningar och ingen fick lämna slottsområdet innan förhandlingarna var avslutade.

Sannolikt anade ingen rådsherre oråd. Kriget var ju slut. Den unge riksföreståndaren Sten Sture, som motsatt sig att unionsmonarken Kristian – sedan länge härskare över både Danmark och Norge – även blev svensk kung var besegrad och död. Alla som deltagit på Sten Stures sida i kriget, inklusive dennes stridbara änka Kristina Nilsdotter, hade fått amnesti. Det hade varit glada kröningsfestligheter. Varför skulle man inte infinna sig på rådsmötet?

En och annan blev säkert nervös när den nyinsatte ärkebiskopen Gustav Trolle trädde fram inför de församlade. Ärkebiskopen, som legat i bitter fejd med den avlidne riksföreståndaren – som låtit avsätta honom tre år tidigare – hade en klagoskrift i handen. Men Gustav Trolle var en hetsig potentat som råds herrarna kände sedan gammalt, och nu var ju alla goda vänner igen. Vilken skada kunde han göra?

Åtskillig, visade det sig. Ärkebiskopen anklagade borgmästaren och rådet i Stockholm samt sexton män och två kvinnor för att åsamkat kyrkan och honom själv omfattande skadegörelse. Vad som var särskilt illavarslande var den benämning Gustav Trolle använde om sina fiender: ”uppenbara kättare”. Faktum är att Kristian II hade fört ett heligt krig mot svenskarna. Ärkebiskopen i Lund hade i praktiken gett kriget status av korståg, just på grund Sten Stures behandling av Gustav Trolle. Och amnestilöften givna till ”uppenbara kättare” var värdelösa. Det stod kungen fritt att bryta dem närhelst han ville. Inga bindande avtal kunde slutas med Guds fiender.

Ärkebiskopens anklagelser följdes av diskussioner som varade till långt fram på kvällen. En av rådsherrarna, Linköpingsbiskopen Hans Brask, lär nu ha räddat sig genom att plocka fram en lapp (varav benämningen ”brasklapp”), på vilken han reserverade sig mot 1517 års avsättningsbeslut. Det räddade honom, men det räddade inte de andra. På morgonen den 8 november ställdes de övriga inför en domstol ledd av biskop Jens Beldenak i Odense. Domen, som finns bevarad i en

så kallad *sententia*, slog fast att kätterianklagelsen var korrekt. Straffet var döden, och avrättningarna inleddes omedelbart efter middagen.

Men sedan gick allt fel. De dömda fick ingen möjlighet att bikta och ångra sig, något som gick emot all vedertagen praxis. Även människor som i kraft av sin samhällsställning under inga omständigheter fick dömas och avrättas – till och med personer som inte ens varit åtalade – föll offer för den kungliga vreden. Hit hörde biskop Mattias i Strängnäs och Vincent i Skara, som blev de första att föras ut på Stortorget för att halshuggas med svärd, trots att det var strängeligen förbjudet för världsliga myndigheter att låta döda biskopar. Redan i detta läge protesterade Jens Beldenak och alla andra tribunalmedlemmar. Det här ville de inte vara med om; det var ett groteskt rättsövergrepp. Knektarna ignorerade dem.

Avrättningarna löpte amok och urartade till ett blodbad. Dödandet pågick hela dagen och fortsatte på förmiddagen den 9 november, sedan man gjort en nödtvungen paus för nattmörkret. Efter biskoparna halshöggs femton frälsemän, varav sex riksråd, med svärd, bland annat Erik Johansson (Vasa), den blivande kung Gustavs far, och Erik Abrahamsson (Leijonhufvud). Sedan kom turen till ett fyrtiotal borgare och minst lika många tjänare. De borgare som hade rangen av borgmästare och rådmän halshöggs med yxa, de övriga hängdes. Till kaoset hörde ett stort mått av godtycke. Vissa personer dödades uppenbarligen bara för att de stod vid schavotten och tittade på. Andra släpades ut ur sina hem och fördes till Stortorget. När allt var över, på lördagen den 10 november, forslades liken till Södermalm för att brännas tillsammans med Sten Stures uppgrävda lik.

Sammanlagt avrättades omkring 100 män – inga kvinnor; till och med Kristina Nilsdotter, ledaren för den besegrade regimen, klarade sig, men i gengäld satt hon fängslad till 1524. Valet av offer vittnar tydligt om vad Kristian II hade i åtanke: kätterianklagelsen var en formalitet som skymde det faktum att kungen ville göra sig av med alla män som kunde tänkas ställa sig bakom ett uppror. Stockholms blodbad var en realpolitisk utrensningsaktion som grundade sig i bitter erfarenhet. Kristian II:s far och farfar hade båda tillkämpat sig den svenska tronen men förlorat den eftersom de låtit potentiellt rebelliska stormän leva. Kristian II gjorde inte om deras misstag. För säkerhets skull följde han upp Stockholms blodbad med ytterligare avrättningar runt omkring i landet, en framfart som redan efter någon månad gav honom tillnamnet ”tyrann”.

Men utrensningarna räddade inte Kristians tron. Unionskungen chockhöjde skatterna, förbjöd bönderna att bära vapen och återvände till Danmark innan han ens ridit klart sin eriksgata. Oppositionen fick därmed ett propagandamaterial värt guld, och ett halvår efter blodbadet hade huvuddelen av Sverige gått förlorad för Kristian.

I svensk historieskrivning har Stockholms blodbad vanligtvis framställts som medeltidens blodiga slutakt, den katastrof som föregick Nya tidens Vasamonarki, med reformation, arvrike och stormaktsdrömmar. I dansk historieskrivning har blodbadet inte spelat samma stora roll. Till saken hör att Kristian II var en förlorare även i Danmark – han störtades i ett uppror 1523, fängslades under ett försök att återta makten och tillbringade resten av sitt liv bakom lås och bom. Myten att Kristian skulle ha kallats ”den gode” i Danmark är bara en myt, därtill en svensk sådan. ■

MALMÖ STADSTEATER

Inspicient Kristian Larsson

Produktionsassistent/sufflör Ellen Nilsson

Teknikmästare

Joel Kästel, ansvarig

Jan-Erik Lövgren, ljus

Anni Johansson, ljus

Piotr Kassaraba, snickeri & svets

Krister Sävström, scen

Jonas Vestergaard, rekvisita

Jonathan Flygare, ljud

Jimmy Nilsson, video/b-ljud

Praktikant scentekniska avdelningen Maya Lindström

Teknisk koordinator Pontus Karlsson

Kostymkoordinator Anja Svärd

Kostymateljé Mariane Josefsson, Marie Jonsson,

Emmy Jönsson, Andrea Stenman

Påklädare Gyöngyi Balázs, Lovisa Meeuwisse, Jessica Nyman

Färgning och patinering Alicja Ekerholm

Producent Jerker Pyron

Marknadschef Jenny Bång

Art Director Johan Sjövall

Programredaktör/informatör Carin Hebelius

Kommunikatör Erik Roman

Försäljningsansvarig David Ringqvist

Innesäljare Sofie Åström

Serviceansvarig Inger Börjesson

Föreställningsfotograf Emmalisa Pauly

Tryck KSPrint Digitaltryck, Malmö

Koordinator Smedjan Johan Lindsjö

Koordinator Dekormåleri Maria Wangen-Schlyter

Koordinator Snickeri Vincent Gadd

Tapetserare Mikael Palmqvist

Specialeffektsmakare Magnus Nilsson

Konstruktör Anders Turesson

Scenografitekisk samordnare Hansson Sjöberg

Dekorateljéchef Erik Pilesjö

Dramaturg Anna Kölén

Teknisk chef Dan Sörensen

Chefsproducent Lisa Ericstam

Chef maskavdelningen Agneta von Gegerfelt

Chef kostymavdelningen Paola Billberg Johansson

Föreståndare kostymervice Gyöngyi Balázs

Ljusansvarig Sven-Erik Andersson

Transportansvarig Hans Wendel

Städledare Linda Lövgren

Chefsassistent Anna Andrén

Ekonomichef, tf VD och ansvarig utgivare Leif Jönsson

FOTOGRAFERING OCH LJUDUPPTAGNING ÄR

AV UPPHOVSRÄTTSLIGA SKÄL EJ TILLÅTEN

VAR VÄNLIG STÅNG AV MOBILTELEFONEN

MUNGO PARK

Producent Jakob Holm

Kommunikationschef Marie Louise Rolfes

Grafiker Jon Kort

Teaterdirektör Martin Lyngbo

Ledare Mungo Lab Christine Albeck Borge

Musiker/kompositör Jonas Munck Hansen

Producent/Intl. relationer Anne Sophie Fogedby

Produktionsledare Bjarne Jørgensen

Teatersekreterare Ditte Falkenberg

I det ursprungliga Mungo Lab medverkade
Christine Albeck Borge, Jonas Munck Hansen,
Marianne Mortensen, Anders Budde Christensen, Maria Rich,
Lisa Lindgren, Caroline Söderström och Emilie Strandberg

MUN
GOP
ARK

MALMÖ STADSTEATER